

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica p[ri]ma p[ost] octauas Epiphanie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

nitus. **Q**ues nemo inuenit nisi purgatus. **S**ecundo te q̄ es medicamentū non sano. regula prauo. lux tenebroso. habitatio de ferro. in d̄r Aug. in li. de ciuitate. **T**ertio te q̄ es diues in misericōdia. magnificē in iusticia. munificē i gra. numerator copiosissimus. remunerator equissim⁹. liberator piissim⁹. **G**ratias respiciēs hūiles. **I**uste iudicans innocētes. misericorditer saluās p̄cōres. ait **Bern.** in ser. lxxij. **Q**uarto te. quē diligēdo omnia in te reperim⁹. te q̄ licet sis vnus quē querim⁹. tū oia in te p̄tinent. **O** lucrū mirabile. **O** cōpendiū singulare. cur nos p̄ diuersa fatigam⁹. **A**d ip̄m ḡ vnanimiter festinem⁹ post quē bona cūcta vltra n̄ querim⁹ s̄ tenem⁹. in d̄r **Cassiod.** sup̄ illud ps. **I**ngredientes autē dñm nō deficiēt om̄i bono. **Q**uinto te. q̄ es splendor nūq̄ deficiēs. vita indefessa. nō moriens. fons sp̄ scaturiens. seminale vite seminariū. sapiētie p̄ncipale p̄ncipiū. **I**niciale bonitatis iniciū. in d̄r **Plinius** de planctu nature. **S**exto te sine q̄ nullū p̄t esse v̄z gaudiū. et cui⁹ quod est verū gaudiū. qd̄ q̄ possederit nemo tollet illud ab eo. **C**ui cōparata om̄is iocunditas meror est. om̄is suauitas dolor est. om̄e dulce amar. om̄e decor sedum. om̄e postremo qd̄cūq̄ delectare posset molestū in d̄r **Bern.** in epla. **E**t breuiter te septimo apud quē est sapiētia sine ignorātia. memoria sine obliuione. intellect⁹ sine errore. rō sine obscuritate. in d̄r **Bern.** in qdā sermōe. **E**x his patet fruct⁹ inq̄sitōis xpi q̄ continet in se oia bona. ita vt nemi eū deserenti bonū sit. et cui aduenit om̄e bonū ip̄m inueniēti. **I**n ip̄o nāq̄ est om̄e bonū bone/ stū. delectabile. et expediēs. qd̄ nō ē in aliq̄ alio insimul inuenire. q̄ multe sunt delectationes in creaturis. s̄ tū nō honeste. et si honeste nō tū expediūt. **I**o petr⁹ bñ dixit **Joh.** vi. **D**ñe ad quem ibim⁹. s̄z a te. **P**os igit̄ fr̄es dolētes p̄ p̄cōres. queram⁹ xpm̄ p̄ bonā opationē et p̄ncie actionē. vt cum eo oia bona inueniam⁹. **A**d q̄ nos p̄ducatur q̄ sine fine viuūt et regnat. per om̄ia deus benedictus.

xpo posuit eius mirabile natiuitatē vt in festo natiuitat⁹. eius infantia. vt in prima dñica post festū natiuitat⁹. eius et p̄ueria vt in dñica prime p̄cedenti. **N**ūq̄ ista do/minica pponit eius mirabile virilitatē in q̄ fuit in. xxxi. āno. **T**ūc em̄ xps̄ inceptit face/re miracula. **Q**uoz̄ p̄mū fuit istud de q̄ in euāgelio p̄nti. s̄z mutatio aque simplicitas in vinū optimū. **Q**uo viso discipuli ei⁹ fuerūt in fide cōfirmati. **I**n h̄ figura legit̄ q̄ ysaac fodit puteū et repit aquā viuā **Bern.** lxxij. **X**ps̄ em̄ in nuptiis istis de puteo sue diuinitatis et aqua mortua terrestri produtit vinū. et cui⁹ p̄dnctiōe discipuli eius et p̄les aliḡ in aia fuerūt p̄ fidē et graz xpi vi uificati. **I**ntra illud ps. **V**inū lenificet cor boīs. **I**n h̄ figura etiā legit̄ iiii. **R**eguz̄. vbi **Helize** misit sal in aqs̄ **Jericho**. et la nate sunt a sterilitate. **S**ic xps̄ mediante carne hūana aqs̄ in vinū p̄uertit. **L**ū de⁹ p̄ sal. i. diuinā sapiētiā. **H** est. suū silū. in aqs̄ **Jericho**. i. h̄mū di mirabilitatem di/ sposuit incarnandā. **Q**uas aqs̄ pessimas ita sanant. q̄ nec mortalitas eterne dāna rionis. nec sterilitas bone opatōis in ip̄is nisi voluerim⁹ repiri ampli⁹ poterūt. **S**ic autē d̄: in naturalib⁹ **Elephas** naturaliter bibit vinū. et p̄ animā ad plū. **S**ic apo stoli et aliḡ cōiūne et h̄ vino fuerūt aīan ad patiedū p̄ xpo. **V**ñ in fine euāgelij d̄: **E**t dixerūt in eū discipuli ei⁹. **V**ic ponat̄ ter/ tus euāgelij. **S**up̄ q̄ euāgelio pauca loq̄ v̄z caritati intēdo. **V**ez q̄ h̄ sine gra n̄ri saluatoris facere nequeo. **A**o q̄ d̄r **Bern.** sup̄ cantica ser. ij. **O**m̄ia s̄ba etiā p̄phaz̄ s̄/ ne gra xpi qd̄ sunt nisi somnuerbia. ocl̄az̄ p̄phe sine xpo elingues sunt et murti. **E**t rido necessaria est p̄ntia gr̄e xpi. cuius admirā de doctrine fluēta sunt velut qdam fons fluens et salies in vitā eternā. **I**pe est em̄ il le q̄ p̄mittit om̄i perētī dare aquā viuā do ctriē salutarē. **I**pe et hodie mutauit aquā amarā in vini lenificantis dulcedinez. **E**t igit̄ idē dñs n̄r aquā l̄ralis sensus et intelli gentie mutet nobis in vinū sp̄ūalis intelli gentie. eo q̄ **fm̄** **Bedā** in omelia hodierna tū distat inter sensum l̄rales et mysticū q̄n/ tū inter aquā et vinū. **D**ō vt facilius affe/ quamur ad matrē gr̄e ad cuius p̄ces ho/ die murata est aqua in vinū recurramus. vt eius interueniēte in fragio auxilij gr̄e p̄cipiam⁹. saluātes cā voce amena dicētes

Dñica p̄ma p̄ octauas Epiphanie .i.
Sermo. XIX
Uipue facte sunt
in chana galilee. **Joh.** ij. ca. **P**ost
q̄ sc̄ra m̄r eccl̄a fidelibus suis de

Unica prima post octa. Epiphanie

Que **D**aria gr̄a plena. rē. In p̄ncipiū euāgēlio tria describunt circa huius miraculi parationē occurrentia. In p̄ma pre describunt quedā antecedentia miraculū. cum dicitur: **N**uptie facte sunt. In secūda describuntur quedā comitancia miraculū. ibi dicitur: **Q**uod et sic **I**mplere rē. In tertia ponuntur quedā subsequētia post miraculū. ibi. **U**t aure gustauit rē.

Dixi primo q̄ in p̄ma parte euāgelij describuntur quedā antecedentia miraculū. cū dicitur: **N**uptie facte sunt. **I**sta antecedentia fuerunt celebratas nuptiaz. defectus vini. instantia matris xpi. et obedientia ministrorū. De q̄o p̄ ordinem videam. **D**icitur ḡ. **N**uptie facte sunt. **C**irca h̄ est sciendum q̄ s̄m magister in scolastica historia istud factum est in tricesimo p̄mo anno etatis xpi. Nam cum xps cēt baptisat̄. tricesimo anno etatis sue. statim post baptisatū iuit in desertum in quo temptatus fuit a dyabolo. Deinde etiens de deserto venit itez ad **J**ohannē et ibi aliquadiū morabat̄. vt sic **J**ohānes frequenter daret testimonij de ip̄o in sui p̄ntia. vt sic ab alijs agnosceret. **A**uz ergo **J**ohannes quadā die p̄hibuisset de christo testimonij dicens. **E**cce agn̄ dei. **S**tra. **T**im duo discipuli **J**ohānis. scz **A**ndreas et **J**ohānes euāgelista s̄m q̄sdam. vt etiaz **L**ira dicit. secuti sunt xpm. **A**ndreas aut̄ mor accedens **P**etrū fr̄z suū adduxit eū ad xpm. quē xps tunc **A**ephān noīauit. i. capitaneū. et idem sonat h̄ nomē. **P**etrus q̄o interpretat̄ fundamētū s̄m **L**ira. In crastinū aut̄ cum uellet ihs ire in galileam. in reditu illo itez uocauit **P**hilippū q̄ statim inueniēs **N**athanaelē fr̄z suū adduxit eū ad ihs. et sic xps habuit q̄ncz discipulos. **P**ost uocatonēz igit̄ discipulorū tertia die facte sunt nuptie iste. d̄ q̄o h̄ dicitur. **E**t h̄ fuit iā reuoluto integro āno a baptisato xpi. **U**n̄ uocatio discipulorū facta est i fine p̄mi āni. **D**icit ḡ. **F**acte sunt nuptie in chana galilee. in quadā uilla sic dicit chana. que sita est in terra galilee. **E**t h̄ ponit ad differentia alteri uille q̄ dicitur etiā **C**hana. s̄z sita est i alia terra. **I**ste nuptie cuius fuerunt nō ex primis. sed t̄m cōiter oēs doctores tenēt q̄ fuerit **J**ohannis euāgeliste. quē dñs t̄m de nuptijs nubere uolentē uocauit i discipulū suū. vt dicit **D**iero. in p̄logo **J**o-

hannis. **S**ponsa d̄o dicitur fuisse maria magdarena s̄m q̄sdaz. **S**ed nō ē uerisile. ex eo q̄ **M**agdarena fuit diues et nobilis atqz s̄m seculū spectabilis et illustris. q̄ non desponsaret **J**ohanni piscatoris filio rustico et paupi. **C**uius paupertas patet i hoc q̄ sufficientia vini h̄re nō potuit p̄ celebrare nuptiaz. **U**erū ḡ dicitur q̄ sp̄sa istaz nuptiaz fuit quedā s̄go nomine **A**nathita s̄m magister i de uita xpi. **S**equit̄ s̄ra. **E**t erat mater ihu ibi. **I**sta s̄ra multū facit ad h̄ q̄ iste nuptie fuerūt **J**ohannis q̄ fuit nepos **D**arie s̄ginis. **N**am nisi attinisset ex p̄p̄ in qua linea s̄ sanguinitatis isti sponso. nō fuisset inuitata. **S**ed cū **D**aria filia **S**alome uxor **z**ebedei uoluit̄ facere filio suo **J**ohanni nuptias. misit in nazareth. q̄rto miliario a chana. et inuitauit sibi istas nuptias. et sic ip̄a ante alios uenit ad preparationē nuptiaz. **U**n̄ seq̄t̄. **E**t erat mater iesu ibi. **N**on est uocat̄ **J**oseph. **Q**uia vt dicit mgr̄ in scolastica historia. et mgr̄ in ueritate xpi. credit̄ fuisse iam mortuū. **U**ocat̄ est aut̄ ihs tanq̄ s̄ sanguine? nubētis sponsi. et discipuli eius tanq̄ familiares christi. **N**on q̄ iam fuissent ueri discipuli. qz nondum p̄fecte adhesionē xpo. sed iā sequebatur eū gr̄a cuiusdā familiaritatis et societatis amicitibus cupientes instrui de doctrina eius. **E**t deficiente uino. **N**on est putanduz casu fortuito h̄ accidisse. sed diuina ordinatione vt scilicet iste defectus esset occasio miraculi. **Q**uē quidē defectū s̄go br̄a intelligens et ex corde p̄ssimo totale defectum puenire uolēs. ne s̄fusio appareret. inuitauit filius quē sciebat ad h̄ potentē. et etiā attendens q̄ iam p̄fectio etatis in qua xps facere miracula aprus esset et potentia diuinitatis sue ostendere deberet. **D**icit ḡ mater eius ad illū. **U**inuz nō habēt. q̄i d. **D**a eis uinū. **U**el. p̄uideas s̄m potentia diuinā qua de nihilo etiā oia potes facere. vt habeat̄ sufficientia vini. **I**n h̄ notat̄ misericordia marie s̄ginis gl̄iose. **A**d misericordiaz em̄ p̄inet vt d̄s defectū alterius reputet q̄i suū. **Q**uia misericors d̄ q̄i miser. cor habēs. ij. **C**oz. xij. **Q**uis infirmatur et ego nō infirmor. **S**ic br̄a s̄go defectus aliorū subleuare uolēs dicit. uinū nō h̄nt. **S**z q̄d ei r̄nderit xps. audiamus. **Q**uid tibi inq̄t et michi ē mulier. **E**t isto s̄bo s̄psit occasione sui erroris **D**aniche. dicens xpm habuisse corp̄ factitū.

et nihil sumpsisse de & gine. p eo q h dicit.
 Quid tibi et mihi est mulier. q. d. nihil a te
 habeo. Et est modus loquendi apud nos. q
 dicim? reprehendendo aliqs nobis extrane/
 os et imprimentes. Quid tu habes ad me.
 Sicut et h & bo valentius hereticus dixit
 xpm no assumpsisse carne ex & gine. sz actu
 lisse corp? celeste. E bion autem heretic? dixit
 xps natu ex semie viri. p eo q h dz mulier.
 yn iste neqs dixit. q qzuis & go >cepit. & go
 peperit. sed post partu & go no pmasit. Et
 cu isto fuit alter q dicebat Delindius. qa
 fm eos mulier videt in portare corruptio
 ne. Sed extra istos dicit Aug? Si credis
 h euangeliste dicenti. Quid tibi et mihi est
 mulier. crede et eidem q dicit. Stabat iux
 ta cruce mater ihu Maria. Un aplus cla
 mat Gala. iij. Quid de? filiu suu natu ex
 muliere. factu sub lege. Et mulier ibi non
 dicit corruptione sed sexu. fm Augustinu
 intra illud Gen. iij. quod dicitu est de Eva
 Mulier qua dedisti mihi sociam. Costat at
 q Eva tuc fuit & go nodu ab Adā cognita
 Est g alter sensus catholic? fm Augu. hic
 Quid tibi et mihi est mulier. In xpo si qdē
 fuerit due nature. scz diuina fm qua com
 petebat ei agere et facere miracula. et hūa/
 na fm qua cōpetebat ei pati. Un. Quid ti
 bi et mihi est mulier. i. illud qd facio mira
 cula nō recepi a te. Et ideo imperiu tuum
 nō debeo facere qm tu vis. qz diuinitas mea
 nō obedit tibi sz illud tm in q debeo pati.
 id est. hūanitas. illam recepi a te. sz h? passi
 onis nondū venit hora. Sed Chrsostō
 dicit ad lras. Q & go brā voluit puenire to
 talem defectu vini. vt xps suppleret anteqz
 totaliter deficeret. Sed si ita fecisset xps.
 nō fuisset notum existentibz et cōiuanantibz
 ibidem. ideo distulit vsqz ad horā totalis
 defectus. Et ideo dicit. nōdum venit ho
 ra. q. d. Ego solus noui melius rep? opoz/
 tunū ad faciendū miraculū. cū mihi soli h
 competat ex deitate in qua tu mecum non
 cōmunicas. Et ideo qd mihi et tibi. supple
 est cōmune in deitate. q. d. nihil. Nōdū ve
 nit hora mea. i. nōdū cōiune cognoscūt
 vini defectum. et sic miraculū non est eis
 gratū. Postquā ergo cognouerint faciam
 vt sit eis maus bñficiū. Ecce. viij. Omni
 negocio temp? est. Et isto psallianste sū
 pserunt erroris sui occasionem dicentes.
 animā hominis esse sub dita fato seu con/

stellationi celesti. ita q homo nō posset ali
 quid facere nisi fm influxu celestiu corpo
 rum. sed h est falsum. Quia cum intellec?
 rōnalis sit immaterialis. nō potest subij
 ci actioni corporali. ppter qd influxus siderū
 non ptingit directe ad ipm. Et ideo ptho
 lomeus in cētuloquio dicit. Q sapiens do
 minabitur astris. scz qz non sequitur appe
 titū sensitiuū in quē in pzimū alstra. Sz
 sequit dicramen rōnis. Et etiaz qz anima
 rōnalis est potentia libera. ergo potest qm
 vult et quid vult operari. alias homo ex
 cularē a peccato. sicut et bruta que deter/
 minata sunt ad vna partem et agunt ex ne
 cessitate nō voluntate electiua liberi arbi
 trij. Et ideo nec habent meritū nec demer
 ritum. Multo ergo miū? in xpo hoc debu
 it esse. cui subiecta erant omnia celestia.
 Mat. v. l. timo. Data est mihi omnis potes
 tas in celo et in terra. Sed quānis mater
 xpi fuit repulsa. tamen de miscōia filij nō
 diffidit dicens ministris. Omnia quecuqz
 dixerit vobis. scz. filius meus. facite. Op
 tima doctrina gloriose virginis p quā do
 cet pfectionē iusticie. Perfecta nāqz iusti
 cia est deo in omibz obedire. Exodi. xxij.
 Omnia quecuqz pcepit nobis dñs faciem?
 Nō nō cōuenit nisi d solo deo. Homo em
 potest aliqū errare. yn in talibz q sunt con
 tra deum hominibz obedire non tenemur
 Actū. v. Oportet magis obedire deo qz
 hominibz. Deinde describunt vasa in qbz
 miraculū patratū est. Unde seqt. Erāt au
 tem ibi ydrie lapidee sex posite fm purifi
 cationē iudeoz. Dicit Lira. q ex traditiōe
 senioz iudei sepius lauabāt et purgabāt
 vasa. vt dz Pa. h. xxij. Et ad istum vsu
 posita erāt ista sex vasa seu ydrie. ab ydor
 quod est aqua. quasi vasa aquatica. et qbz
 iudei sepius lauabāt. quādo aliqs de cō
 uuiis immundū vel morticianū tangebāt
 Ut dz Leuiti. x. et Marci. xij. Sapientes
 singule metretas. i. mēsuras binas vel ter
 nas. Metreta fm Isidoz. xvj. et bimo. est
 mensura prinēs decē sextarios. Sextari?
 autē prinēs duas libras. Nic eluciant tres
 moralitates. Prima est q iste nuptie signi
 ficant nuptias inter xpm et ecclesiam. De
 qbz Mat. xxij. Fecit nuptias. scz de? pa
 ter filio suo. De quibz etiā dicit apostolus
 Aphezioz. v. Sacramentū hoc magnum
 est. dico autē in xpo et ecclesia. De nuptie

Donica prima post octa. Epiphanie

celebrate sunt in chana galilee. Chana in-
terpretatur zelus. Galilea transmigratione ad si-
gnificandū qz illi sunt digni p̄m̄i crōe xpi q̄
zelo deuorōis z feruoris trāsmigrāt d̄ sta-
tu culpe ad grāz. q̄i d̄ morte ad vitā. Dis-
nuptijs interfuit Maria sic nuptiaz cōci-
liatrix. qz p̄eam z eius intercessionē p̄iūgi-
mur tpo Eccl̄. xxiij. In me oīs spes vie z
vitaris. Discipuli etiā vocati sunt. qz ipi sūt
q̄i paranymp̄i cōiungētes tpo eccl̄iaz. ij
Loz. xi. Respondi vos vni viro & gine ca-
stam exhibere tpo. Q̄ at vinum defuit ibi
significat qz vinū sp̄iale triplex in veteri te-
stamēto ante xpm̄ deficiebat. scz vinū mor-
dois iusticie. q̄d n̄i samaritan̄ vulneribus
sauciati infudit. ps. Potasti nos vino cō-
pūctionis. Secōdo deficiebat vinū letifica-
tiū. scz sapientie in ps. Vinū letificet cor
hoīs. Deditatio em̄ sapie marie letificat
Sapie. viij. Nō hz amaritudinē p̄uersatō
illius. Tertio vinū inebriatiū. scz carita-
tis. Lañ. v. Bibite z inebriami km̄i. Istud
ergo triplex vinū deficiebat in veteri lege
Primo qz iusticia legis imperfecta erat. sed
xps̄ eam p̄fecit. Math. xi. Nisi abundaue-
rit iusticia v̄ia. Vinū sapie deficiebat. q̄a
occulta z figuratis erat et sapia. j. Loz. x.
Om̄ia in figura p̄tingebāt illi. sed xps̄ eā
lucide manifestauit. Prover. iij. Quā sapie
mōstrabo tibi. Vinū caritatis deficiebat
qz acceptant sp̄m̄i seruitus in timore. scz xps̄
aquā timoris p̄uertit in vinū amoris. Ca-
ritas em̄ diffusa ē in cordibz n̄ris per sp̄m̄
sanctū q̄ dat̄ est nobis. Ad Romanos. v.
Secōm̄ documentū q̄d elicit h̄. est magnū
solatiū om̄ibz p̄iugibz. Nā xps̄ voluit in-
tē nuptijs et cā. vt dic̄ Beda. vt appareret z
honoraret statū p̄iugalē. Nam sic de & ḡie
voluit nasci. sic a vidua anna voluit lauda-
ri z nuptijs postea dignat̄ est interesse. vt
designaret om̄es stat̄ esse salubres. per h̄
etiā dedit exemplū hūilitat̄. vt q̄ntūcūqz
alti sapientes sancti z digni sum̄ nō dedig-
nemur ad inferiores descendere rōne neces-
sitatis eoz fm̄. Cris. z Auḡ. Et p̄z digni-
tas m̄rimoniū et p̄ntia xpi. m̄ris sue bene-
dicte z discipuloz xpi z miraculi ei⁹ p̄imi.
Facit̄ aut̄ multa ad cōmendationem
m̄rimoniū. Primo em̄ cōmendat̄ a natura
Secōdo ex scriptura. Tertio p̄ sc̄d̄z etēpla.
Primo a natura eo qz nihil ita naturalissi-
mū sic p̄ducere s̄it. ij. de aia. Doc p̄z i om̄i

bus viuētibz. Nū sic naturale est homini
comedere ad p̄seruandū p̄sonā. p̄riaz ita
generare ad p̄seruandū sp̄m̄ hūanaz. In
signū h̄ oia aq̄rica aerea z trena aiantia sil-
morant z p̄fortiū p̄riū diligūt. extraneoz
aut̄ odiūt. Nam leo adulterā p̄fect̄ et occi-
dit. Similiter Aiconia Turtur etiā post
primū alium nō requirit. Secōdo cōmēda-
tur a scriptura. Math. xij. vbi d̄. Qz deus
ab initio creauit masculū et feminā. p̄pter
quā homo dimittet p̄rē et matrē. Item
facit̄ et illud qz p̄ istum actum p̄iugales vi-
tatur fornicatio. q̄d est graue peccatum. j.
Loz. vij. Unusq̄sqz p̄pter fornicationē ha-
beat p̄riam v̄rorem. Item facit̄ ad cōmen-
dationē eius indiuidua p̄iugatio. q̄ tāta est
vt nō liceat p̄iugibz ab inuicē separi nisi ra-
tione adulteri. vt ibidē d̄. Tertio patet p̄
sanctoz etēpla. Primo qz omnes patri-
arche z q̄i omes. p̄phe in isto statu fuerunt
Item qz xps̄ matrē suam voluit in isto sta-
tu viuere. et ipse voluit sub m̄rimonio na-
sci. Item voluit nuptijs interesse. et sic ex-
p̄resse approbavit eas. Tertio documentū
est vt facientes nuptias nostras. honestas
p̄sonas inuitem⁹. sic isti fecerūt. Non sicut
nos facim⁹ q̄ inuitamus ribaldos. porato-
res. bouifatores. saltatores. citaristas. p̄
q̄s graua cōmittunt peccata. Contra q̄s
dicit Auḡ. in sermōe de nuptijs. Nuptie
Abrahe Sara. Accepit Moyses Zepho-
ram. Accepit ysaac Rebeccam. Duxit Ja-
cob Rachel et Lyam. Accepit Thobias
Saram. Tot nuptie antiquoz et verius
amicoz dei in quibz nullus inuenit̄ salta-
toz nec organū pulsasse nec circharas p̄cus-
sisse nec tybias implicasse. zc. Dec Augu-
stinus.

Dixi secundo qz in sc̄da par-
te h̄ euāgelij
describunt quedā cōcomitantia miraculū
que fuerūt m̄istroz obedientia in ydriaz
impletione. in vini et aqua facti haufione.
in ad architriclinij delatione. Unde sequi-
tur. Dicit ergo eis ihs scz rogatus a m̄re.
dicit ministris. Implere ydrias aqua. licz
em̄ aliq̄ntulū aque fuisset in ydrijs. tamē
qz nō plene erant. ideo iussit impleri ydri-
as. Nū seq̄t̄. Et impleuerūt eas vsqz ad sū-
mū. Et istud fuit ad euidentiā miraculi
maiozem qz aqua fuit apposita de nouo p̄
ministros q̄ sciebant totalem defectū vini.

Unica prima post octa. epiphanie

id est in principio conuiuii. vinum bonu ponit ad mensam. Hoc est de consuetudine allarū partium et illius tempis veteris legis. in quo vigeat carnalis delectatio. ita q̄ gula intenti optima queq̄ et electissima apponebant in principio mense. Quod tamē apud christianos non debet esse magne reputationis. Quia s̄m Hieronimus christus voluit nos esse christianos non medicos. Et cum inebriati fuerint dat illud quod deterius est. quia iam nō percipiunt bonitatem nec saporem. Tu autem seruasti vinum bonu. id est. optimu. vsq̄ ad huc. id est. ad finem conuiuii. Dicit hic **Chrysostomus** q̄ christus omnia miraculosa fecit perfectissima. Nam socrus Petri ita perfecte curauit q̄ statim surgēs ministravit. **Darci. j.** Et paraliticum ita perfecte sanauit q̄ surgens tulit grabatum suum. **Joh. v.** Sic etiam hic fecit vinum electuz et optimu quale potuit esse de mūdo. **Do** ralter ita sit q̄ heretici primo ponunt pulcrum vinum et dulcis doctrine. sed postquā homines inebriati fuerint assentiendo eis tunc dant id quod deterius est. scz errorem et perfidiam. **Proverbiorū. xxiij.** Ingressus vinum blande sed mordet vt coluber. Item multi sunt qui in principio sue conuersionis dant christo bonu vinu per bonam conuersationē sed postea i vitam carnalē degenerant. **Ad Gala. tertio.** Sic stulti facti estis vt cum spiritu ceperitis carne consummami. **Christus** autē in principio nō ponit vinum dulce s̄ amarum. **Matth. xij.** Arta est via que ducit ad vitam. Sed postea successiue quanto magis homo procedit in ea. tanto magis sentit suauitatem maiorem. **Proverbiorū. iij.** Ducam te per semitas equitatis. quas cū ingressus fueris non arduantur gressus tui. et currens in eis non habebis offendiculū. Hoc fecit in iuu signozū suoz ihs in chana galilee. Quidam dicunt q̄ christus bene ante hoc fecit plura miracula occulte sed manifeste nullū in chana galilee nisi hoc primo. Et ideo dicunt q̄ hoc fuit p̄mū in ordine illozū que fecit in chana. Sed hoc est falsum. Nam s̄m **Thomam** xps noluit facere miracula in puericia ne viderent esse fantastica. sed p̄mo tūc cepit facere ea q̄ eratē habuit p̄fectā. Ergo isto erat simplr p̄mū miraculū in ordine om

niū miraculoz xpi. Et ex h̄ patet falsā esse historiā de infantia xpi. i q̄ mltia apocryfa narrant quō xps creasset passerēs de luto et euolare fecisset. et alia h̄mōi. Et manifestauit gloriā suā. i. potentia suam. qua gloriosus esset. Et crediderunt in eū discipuli eius. i. illi qui futuri erant eius discipuli vel discipuli de p̄senti. licz nondū perfecti. Et q̄ illi quos iam xps elegerat pus crederūt i eū sic in virū sc̄m et recta p̄dicatē s̄z mō crediderūt i eū tāq̄ in deū. s̄m **Tho.** Dicit autē mgr̄ in de vita xpi q̄ xpus post istud miraculum dixit **Johanni.** Dimitte hanc sponsam et sequere me. qui statim secutus est eū. et est argumentū q̄ sp̄sus de p̄senti potest intrare claustrū de p̄sensu uirō. Sponsus autē de futuro etiā potest i uita yroze intrare claustrū. vt patet de sp̄o salub. Sed opponit victor si **Johānes** ut actū carnis cōsenserat. igit amiserat uirginitatē. quō q̄ xgo in eū permāsit. vt d̄ eodicit **Piero.** Rūdeo q̄ uirginitas aut perditur corporaliter aut mentaliter. Si p̄ditur corporaliter tūc perdit irrecupabiliter. aut perditur mentaliter et tūc recuperatur per penitentiaz. **xxvij. q. j.** Si **Paulus.** Et sic fuit uirgo. **¶ D.** **Hic** occurrit tria dubia. **Primū** est quare matrimoniu sit institutum. **Secūm** uirū acrus m̄imonū possit fieri meritorie. **Tertium** vtz ex aliq̄ causa possit habere quis cōcubinam. **Ad p̄mū** respondeo s̄m **Dolgorb** sup librum **Sapientie. c. iij.** q̄ matrimoniu institutū est in paradiso ante peccatū. et hoc fuit in officiu nature. scilz vt fieret p̄pago species humane. Et hoc fuit in statu innocentie t̄m. **Secundo** institutū fuit in statu legis scripte. et hoc fuit in remediū et in officiu. **In remediū** scilicet infirmitatis humane. propter vitandam fornicationem. **In statu** autem gratie est in officiu in remediū. et cum hoc in signum. **Significat** enim cōiunctio maris et semine carnalis. cōiunctionem christi et ecclesie per nature conformitatē. qua uerbu caro factum est. **Unde Archidiaconus. xxvij. q. j.** Cum societas. dicit. **¶** licet in desponsatione representet illa cōiunctio qua xpus copulauit sibi ecclesia fide et dilectione. t̄m in sola carnis p̄mixtōe significat illa cōiunctio q̄ sibi ecclesiaz copulauit p̄formitate nate. **¶ Ad** sc̄m dubiū q̄ q̄rit vtz iste act̄ possit esse

170 h̄ la. Subia uita

171 dicitur in d̄m 2 q̄m

27 vitz q̄m act̄ p̄mixtōe 22 m̄itōz

meritorius. Rñdeo q sic. Sũt ar tria excu-
santia istũ actũ a peccõ 7 ipm facientia me-
ritoriũ. scz fides. proles. 7 sacramentũ. fm
doctore subtili sup. iij. Sñiaz. di. xxxj.
Fides in pposito nõ est virtus theologica de
qua Hebr. xj. Fides est substantia reruz
sperandaz. Et. j. Coz. xij. Nunc aut ma-
nẽt fides spes 7 charitas. S3 h accipit fi-
des pur est quedã virtus moralis p̄tẽra sub
iusticia. p quaz homo adimplet efficaciter
illud qd p̄misit. 7 vocat fidelitas. Und ad
fidem p̄seruandã inter coniuges requiritur
q neuter corpus suum alteri denegat. nec
alieno cõcedat ad opus carnale. iuxta spõ-
sionem in facie ecclesie factam. Ita dicit
Dolgorb vbi sup. 2a. Et h p̄t̄ q si quis eo
animo p̄bit vt non seruet fidem alteri. im-
peditur m̄rimoniũ fm Archid. xxxij. q. ij.
Dñe bonum. Item in prole attendit vt
amanter suscipiat 7 religiose infor:met. Et
qd ad h̄ matrimoniũ est quasi naturale. vt
dicit Thomas sup. iij. dist. xxxj. q. j. Quia
ad h̄ nãsa inclinat mediãte libero arbitrio.
vt proles educaretur ad p̄fectum statum.
qd fit p obligationem viri et mulieris. Et
hec est ratio quare in nãla alia specie fit de-
terminatio maris ad certaz feminã. Quia
fm cum alia animalia quoz filij statim pos-
sunt sibi victum querere. vel ad quozũ su-
stentationẽ sufficere. non indigent ta-
li obligatione. Et patet ex hoc fm Archi-
diacon. in cano Dñe bonum. Q si quis cõ-
trahit intentione nõ habẽdi prole. impedi-
tur matrimoniũ 7 non cõtrahit. Sed qd
dicemus de senibus qui istam intentionem
certissime habent. Rñdeo q nõ obstat. quia
nõ deducunt eam in pactum. Et etiã qz il-
lorz matrimoniũ 7 si nõ est in officiũ. est tñ
in solatiũ mutue seruitutis. Tertiu qd ex-
cusat istuz actũ est factum. Et accipit sacra-
mentũ p illa indissolubilitate. ne aliqñ i vi-
ta separent. Et ideo si quis intentione quã-
doqz sepandi ab vxore p̄trahit. impeditur
m̄rimoniũ. Et istud sacramentũ sp̄ requiritur
in p̄ncipio fetus. Uñ quãuis postea mu-
ter alter illoz voluntatẽ nõ nocet dũmodo
a p̄ncipio ita intẽdebat. Patet ergo ex his
q quibz volẽs meritorie p̄bere debet istas
tres causas h̄c in intentione. Uñ si qd ha-
beat istas causas p̄ncipaliter p̄t etiã alias
h̄c secundario. p̄pter qd ducit vxorem vt
p̄t dimittas. amicos pulcritudinẽ. 7 sic de

alijs. fm Petz 7 Thomã. Et vt ista pateat
melius. pono h̄c s̄c m̄ozialia dicta. Primũ
est. actus matrimonialis p̄t fieri sine p̄tõ
Istud patet ex h̄ qz p ipm implet p̄ceptuz
diuinũ. S̄cñ. j. Crescite 7 multiplicamini.
Sed implere p̄ceptũ est meritoriu. Item
p ipm implet actus iusticie illius. De qua. j.
Coz. vij. Vir vxori reddat debitũ. 7 simili-
ter vxor viro. S̄cõm documentũ. actus ma-
rimonialis p̄t fieri d̄tuoze seruatis circum-
stantijs ab hoie existẽte in grã. vt faciendo
quõ oportet. 7 sic oportet. 7 ad debitũ fines.
Et h̄ est d̄tuoze fieri 7 p̄ p̄sequẽs meritorie
Tertiu documentũ actus matrimonialis est tñc
simplr meritoriu 7 absqz omni peccõ mortali
7 veniali. quõ e causa religiois. i. causa plus.
7 causa iusticie reddẽdi debitũ. 7 seruandi
fidẽ p̄missam. Quartũ documentũ. accõ-
dens ad vxorẽ ex sola delectatõe quam h̄z
ad vxorẽ. nõ vt ad quãcũqz mulierẽ sed vt
ad vxorẽ. peccat venialiter. Patet quia vt
sic nõ intendit aliqd bonũ p̄ncipale de tri-
bus p̄dictis sed solã delectatõem. Igit̄ pec-
cat venialiter. qz m̄rimoniũ in dultum est
ad vitandã fornicationẽ. talis ar indulgẽ-
tia est de peccis venialibus. fm Thomã Lau-
sñiaz. dist. xxxj. Et idem ponit Dolgorb.
Quintũ documentum. accedens ad vxorẽ
ex delectatõe excedenti quã h̄z. nõ vt ad
vxorẽ. sed vt ad quãcũqz mulierẽ cũ q̄ ita
facere vellet. etiã si nõ esset vxor eius. pec-
cat mortaliter. Patet qz vt sic equipollent
fornicationi. exqz nulluz bonũ mouet ipm
ad h̄. 7 cum hoc qz excedit limites m̄rimo-
niũ. eo qz accedit simpliciter vt ad quãcũqz
qz mulierẽ. Tertiu documentũ. delectatio
supflua in osculis tactibus 7 abusus in mo-
do delectandi. de facili sunt peccã mortalia
Inter coniuges patet. qz talia excedũt li-
mites m̄rimoniũ. et quõqz sunt occasio pec-
catoz Sodomiticoz. vt sepe audiuim⁹ i
p̄fessione Et licet ista sint vilia 7 turpia ad
dicendũ audiendũ vl legendũ. tñ sunt vili-
lia ad sciendum p̄fessoribus. p̄pter qd ita di-
stincte sunt h̄c posita. Et ad tertiu dũ-
bium scz d̄ p̄cubinis habẽdis Rñdeo fm
Thomã p̄ tria dicta. Primũ est qz h̄c cõ-
cubina est contra legem nature. Istud pa-
tet. qz cõcubina vt cõmuniter querit̄ pro-
pter delectationem solam. Et posito qz eor
ad prolem procreandã. tamen nõ est in-
tẽtio ad educatõe p̄olis debite ordinatẽ

¶ Dominica prima post octa. epiphanie

ad cultū diuinū. Quia vt videmus cōiter
pellimā curā gerūt ꝑcubinarij de filijs su
is. ꝑꝑ qđ cōiter sūt male morigerati ⁊ in
disciplinari. fures. bibuli. lutores. ⁊ forni
carij. qz sequit ꝑrem sua proles. Et hac ra
tiōe phibēt etiā tales ordinari. qz timor ē
ne sint parētū imitatores in malo. Scđo
dico qz accedere ad cōcubinā semp ē ꝑctm
mortale. Patet qz est cōtra amicitia. qđ de
bet esse ad alter. Est etiā cōtra prolis bonū
qz cōtra eius educatiōez. vt dicū est. et cuz
h qz sit ex inordinata delectatiōe sine intē
tione boni finis. scz prolis. Tertio dico qz
nūq̄ sūt licitū quacūqz dispositiōe hēz cō
cubinā neqz fm legem diuinā nec hūanā.
Quia hoc est; ꝑ finem ꝑncipalē mrimoniū
scz bonum prolis. S; diceres. tñ Jacob
habuit cōcubinas. siltꝑ David. siltꝑ Salo
mon. Rñsio fm Thomā sup. iij. Senten
tiaz. dist. lxxij. N fuerūt eis mrimoniali
ter cōiūte vsqz ad tꝑa vite. sed ꝑ rāto con
cubine dicebant qz ad eas nō ꝑnebat di
spōsitio familie nec oꝑez domesticoz cō
municatio. vñ simplꝑ erant vxores. qā ad
tꝑoz deferuebant viris. S; fm qđ cōcu
bine qz nō dispensabāt familiā. dicebātur
Illa ḡ tñ dicebatur vxor que habuit regi
men totius domꝑ. Sed iterū diceres. tñ
lxxij. dist. Is qđ. Si qđ nō ꝑr hēz vxorē
re. saltē loco eius habeat ꝑcubinā. Rñdeo
qz ibi cōcubinā nō vult intelligere mulierē
soluz. sed vxorē ductā sine solēnitāte do
tis. vt est modus pauperū. Præterea dico
qz hēz ples viros vñ vxori magꝑ est contra
naturam. qz hēz vni viro ples vxores. fm
Thomam vbi supra.

¶ Dominica prima post octa. Epiphanie. II.
Sermo. XX

Nuptie facte sunt
n. Job. ij. cap. Qm̄ vt ait ille magnꝑ
ꝑ Aug. in li. d. doctrina christia
na. Lururia est inimica deo. inimica virtu
tibz. ꝑdit omēz subaz. ⁊ ad tꝑs voluptatez
diligēs futurā nō sinit cogitare paupꝑatē
ꝑecille. Vult dicere Augꝑ. qz lururia tā
deo qz homini in corpe ⁊ aia ⁊ tꝑali substā
tia est nociua in ꝑnti ⁊ in futo egestatis in
ductiua. Ut igitꝑ h malū vitare hoies pos
sent. om̄ipotēs dñs i ꝑma creatiōe mūdi qz
cū om̄i hoiez creatiuit. sociā sibi feminaz
adiunxit in vxorē. vt essent duo ⁊ nō ples in

carne vna. qtenꝑ hō sic legitimo vtēs cōiū
gio viciū luxurie effugeret ⁊ euitare possz.
¶ Qz qz multi pueroz in dubiū verterēt
talē ꝑiūctionē legitimam masculi ⁊ femie.
nō ēē sacramentū nec in se licitā. ideo veni
ens dei filiꝑ in mundū h ipm ꝑiūgiū tanqꝑ
licitū ⁊ sanctū voluit approbare ⁊ ꝑfirma
re. Qđ qđem tūc dignatꝑ est facere qñ. ad
nuptias cū mfe sua vocatꝑ nō recusauit ve
nire. sed eas sua ꝑntia dignatꝑ est honora
re. et miraculo in eis facto manifestissime
decorare. De qz qđez nuptijs dꝑ Nuptie
facte sunt zē. ¶ In qz vbiꝑ ꝑsideranda ē
cōmendatio venerabiliū nuptiaz q̄ facte
sunt ꝑ tꝑm. Et qz qđā fctē sunt semel ⁊ nū
qz de cetero faciende. Alie sepe sūt. ⁊ sepiꝑ
sunt iterande. Tertie vero semp sūt et
cōtinuant. Prime sunt inter deū ⁊ hūanā
naturā. Secūde sunt inter deū ⁊ fidelem
aiaz. Tertie sūt inter hominē ⁊ hominē. i.
inter virū ⁊ feminā. Dico igitꝑ qz nuptie se
mel facte inter deū ⁊ humanā naturā sunt
sacramētales ⁊ mystice. q̄ sūt bonitate in
cōpabiles. Alie sunt allegorice seu tropo
logice ⁊ morales. grā et pietate amabiles.
Tertie sunt hūane ⁊ corpales multum vti
les.

Dixi primo qz quedā sūt nu
ptie q̄ semel fac
te sunt inter deum et humanam naturam
sacramētales ⁊ mystice. que sūt bonitate in
cōparabiles. Ex q̄ si qđem caritate ⁊ boni
tate indicibili dei filius. diues in oēs. glā
⁊ honore ab eterno coronatꝑ. hūanā natu
rā tam despectā qz abiectā paupꝑulā ⁊ an
cillā duxit in sponsam et ꝑiūgem dulcissi
mā. Sicut filius regis amore captus an
cille cuiuscūqz. que nō generis nobilitas.
nō forme speciositas. nō stutū dignitas.
nō diuitiaz copia. nō parentū amicitia. s;
sola benignitas ad viuēdum sibi attraxit.
¶ Iuxta illud Job. iij. Sic deꝑ dilexit mun
dū vt filiū suū vniūgenitū daret. Qz ad
mirabiles nuptie qz sublimes ⁊ incōpabi
les. Et ꝑe mirabiles. qm̄ vt dicē Bern. sup
cantica ser. lxx. Om̄niꝑ pastor exinanuit
seipm̄ ad h vsqz vt pasceret. ⁊ in uētꝑ est inē
lilia. ad amarꝑ est ab inope. paup factus di
lectus. ꝑꝑer similitudinē. nō solū autem
sed et ꝑꝑter veritatē mansuetudinē et
iusticiam. qz ꝑꝑer eum scz ꝑꝑmissiones ad
implete. sunt. qz iniquitates remisse sunt.

q̄ supbi sez p̄ncipes demones vna cū suo rege iudicari sunt. **Dec** ille. De nuptie figurate sunt. **Gen. xxvii.** vbi dicit ysaac ad Jacob. i. p̄ ad filiū. Non duces tibi vxorē de genere chanaā. **Sz** vade z p̄ficiscere i me sopotamiā Syrie. De causa s̄o. p̄hibitiōnis h̄ habet. **xxvii. q. ij.** Chanaan interpretat possidens domos z significat angelos q̄z dñs naturā nō assumpsit. Ipi ei semp possidēt domos celestes. **Sz** hūanā naturā assumere dignat̄ est. q̄i d̄ Syria. **Syrii** i terptant sublimes. z significat gen̄ hūanū q̄d sublime fuit p̄ creationē. qz ad ymaginē dei factū. **Dñc** dicit apls. **Ausq̄** angelos apprehēdit. s̄z semē abrahe. ad **Hebre. ij.** Et dicit. semē abrahe noranter. qz fm **Horā** sibi facta est p̄ncipaliter promissio **Gen. xv.** In semine tuo b̄ndicent̄ oēs gentes. De nuptie facte sunt in chana galilee. id est. in celo trāsmigratiōis filij dei. **Chana** em̄ interpretat zelus. **Galilea** trāsmigratiō. **Per** h̄ em̄ ostendit quē zelū habuit ad nos dei filij. q̄ p̄nos de sede maiestatis in exiliū n̄re hūanitat̄ voluit d̄cedere. in n̄m q̄ oēs defect̄ n̄fos assūpsit. p̄ter ignoratiā z p̄c̄m. ad **Hebre. ij.** Debit p̄ oia fratribus assilari. i. debuit p̄ oia sez naturalia. i. in oibus defectibus naturalibus q̄ p̄sequat̄ nafaz fribus assilari. vt sez ec̄ nar̄. educat̄. passibilis. mortalis. z hm̄i. **Et** h̄ id̄ vt ibi seq̄ vt misericors fieret actu. vics q̄ natura ab eterno erat misericors z fidel̄. i. nullū salēdo. **Dec** **Horā.** Sp̄sa s̄o. i. hūana natura fuit traducta i domū sp̄si in ascēsiōe x̄pi q̄n̄ nafa hūana i troducta ē i thalamū celeste. **Lanti. j.** Introduxit me rex i cellas vinaria. **Ex** his nuptijs secute sunt alie q̄ sunt inter x̄pm et ecclesiam. De quibus ap̄stolus dicit **Ephe. v.** Viri diligite vxores vestras sicut x̄ps ecclesiam. et tradidit seipm̄ pro ea. vt ipam sanctificaret lauacro aque in verbo vite. vt exhiberet ipē sibi gl̄osam ecclesiaz. nō habentez maculā neqz rugā aut aliqd̄ hm̄i. sed vt sit sancta z immaculata. **Et** post pauca dicit. Sacramentum hoc magnū est. dico aut̄ in x̄po et ecclesia. i. inter x̄pm et ecclesiam. In his nuptijs pulcer ē sponsus. pulcra et sponsa. **Iuuenis** ē sp̄sus. virgo est sponsa. **De** pulchritudie sp̄si dicit in ps̄. **Speciosus** forma p̄re filijs hominū. **De** pulchritudie sp̄se d̄. **Lanti. iij.** Ecce tu pulcra es amica mea. **De** vtri

usqz virginitate dicit **Isaie.** Habibabit iuuenis cū virgine. **Quaratus** est sp̄sus. q̄a amicus lumine sicut vestimento. **Quaratus** sponsa. qz altit̄ in vestitu deaurato. circū data varietate. **Prover. vltimo.** Fortitudo z decor indumentū eius. **Sed** diceret quis. **Cetera** bene cōueniūt. s̄z nescio quō dicas sponsam ecclesiam. pulchram et insup virginem. **Quomodo** em̄ pulchra de qua d̄. ymo ipsa de se dicit. **Nigra** sum sed formosa. **Dūo** dicit eam x̄ginē q̄ fornicaria appellat̄. **Dee. j. c. vbi d̄.** Sume tibi mulierem fornicariā. **Et** fm̄ gl̄osam. verbū ē patris ad filiū vt ducat sibi ecclesiam fornicariā. i. ecclesiam et gētib. **Rūdo** q̄ ecclesia considerat̄ dupl̄. **Vel** fm̄ statū p̄destinatiōis in iustis et innocētib. z sic semp formosa et virgo. **Vel** fm̄ statū p̄ntis iusticie. et sic nigra est z fornicaria. **Quia** denigrat̄ sep̄tus vicij. z fornicatur cum alienis. s̄z demonibus. **Sicut** dicit propheta et per sona dei. **Tu** autem fornicata es cū amatoribz mult̄. tantū modo reuert̄. z ego suscipiā te. **Ite** ecclesia adhuc p̄siderat̄ dupl̄. **iter.** vno mō vt a p̄ncipio fidelit̄ z a p̄ncipio fundatiōis sue. sic sc̄m se totā p̄siderata est pulcra z formosa z virgo. qz ab initio q̄ de noticiā et fidē sui p̄tibz inspirauit s̄ fuerūt aliq̄ iusti rectā fidem de deo tenentes. **Sicut** saluator dicit. **Incipiendo** a sanguine Abel iusti vsqz ad sanguinē Zacharie. **Dath. xxij.** Alio mō p̄siderat̄ ecclesia vt est vocata in multa p̄re de gentib. z sic potest dici fuisse nigra olim. sed nunc formosa. olim fornicaria. nūc x̄go. quia castitas mentalis recupat̄ p̄ p̄ntiam. licet corporal̄ nō fm̄ **Diero. ad Lusto chū. xxij. q. v.** **Paulus.** Dicit etiā **Bern.** sup cāncā xxij sermōe. q̄ hoc etiā potest intelligi de ecclesia militante. que nigra est propter conuersionē tetram. quā prius habuit. p̄ter ymaginē hūius mundi. **Nunc** vero est formosa. p̄ter celestem similitudinē. quā sibi cōmutauit ambulans in nouitate vite. **Dec** ille. **De** nuptie fuerunt nunciatae in parv̄ archibz. s̄z per abrahe sp̄sionem. quando credidit deo et reputatū est ei ad iusticiā. **Proocate** per angeli salurationem. **Consummate** cre per verbi incarnationē. **Consummate** in christi crucifigione. quando p̄surre sanctus et aqua in redemptōz. **Ioh. iij.** **Tūc** em̄ sicut de latere Ade d̄ orim̄z formata

Quod pulchra est casta generatio cum charitate. sicut Rabanus et Dolgor. Et sequitur Immortalis est memoria illius. qz et apud deum nota est et apud homines. Immortalis dicitur qz nunquam usque in fine deficiet boni in ecclesia dei. **U**terque iste status communior est ceteris in ecclesia et ad ipsum indifferenter sepe percurrunt omnes. qui tamen ignorant se debite disponere ad illum et regulare vivere in illo. **B**onum de quatuor circa hoc videamus. **P**rimo igitur videndum est qualiter vxor sit eligenda. **S**ecundo qualiter corrigenda. **T**ercio qualiter dirigenda et regenda. **Q**uarto qualiter diligenda. **E**st enim vxor eligenda discrete. dirigenda mansuete. corrigenda secrete. diligenda copulante. **U**t sit electio per discretam deliberationem. directio per mansuetam gubernationem. correctio per discretam informationem. et dilectio per copulante coactionem. **P**rimo igitur vxor est eligenda discrete non subito nec precipitanter rapienda. eo quod talis feruor in principio parit penam in futuro. **E**xemplum habemus in **S**ichem. **B**eniamin. qui ad primam aspectum dyne filie **J**acob eam rapuit et mox voluit nisi eam ducere posset. quod et fecit. **S**ed quod factum est. certe cum tota ipse posteritate sua et ciuitate occisus est. **N**on igitur in eligenda vxore habeatur talis aspectus ad formam vel ad spem mulieris. propter quam multi perierunt. **A**ccidit. **N**on ad diuitias. non ad parentes. sed precipue ad bonos mores. **N**am intus est grossum negotium bene nubere quod teste **S**alomone donum diuinitus reputatur. **P**rouer. xix. **D**omus et diuitie dantur a parentibus. a domino vxor bona. **D**istinguit **A**risto. viii. **E**thicoz. c. iij. spes amicicie vix vitale. delectabile. et honestum. **H**ec est propter bonos mores. et ista sola est perfecta amicicia. et quicquid est boni in duabus primis speciebus. totum est in ista. vnde ista proprie sola est amicicia mansua. **A**micicia propter vitale que est mercatorum et sensum transibit beneficio utilitatis cessante. **A**micicia propter delectabile que est iuuenum. cessat velociter delectatione transiente. **E**t ideo dicit **A**risto. quod amicicie iuuenum sunt de facili transmutabiles. propter duo. **P**rimo quia secundum etatem variantur delectationes. non enim eadem delectatio placet adolescenti que placet puero. **S**ecundo quod incipiunt amare. non ex perfecto iudicio rationis sed ex passione. passio autem cito transiit. et ideo velociter amat et velociter cessat. **T**ertio amicicia que est propter bonum honestum habet istas proprietates. quod mansua et rara.

quod fundatur super bonos mores. que in stultitia semper manet. **R**ara autem est. quod pauci sunt viri tui. et indiget hec amicicia longo tempore et comitatu et experientia morum. **U**nde dicit ibidem **A**risto. **N**on est scire ad inuicem vera dilectionem nisi modicus salis consumatur. **C**ui igitur viri ad vxorem debeat esse amicicia mansua. non poterit fundari super pulchritudinem. quia transibit illa. **P**rouer. xlv. **F**allax gratia vana est pulchritudo. mulier timens deum ipsa laudabitur. **N**ec poterit fundari super diuitias. quod illa amicicia est propter vitale. et est amicicia per accidens. quod bona diligunt et non persona. **U**nde **H**ieronimus. lib. i. **I**ouinianum refert quod **M**arcia carbonis filia minorum cum quere re post amissum maritum. denuo cur non nuberet. **R**espondit se non inuenisse virum qui se magis vellet quam sua. **D**uo dicitur ut dicit **P**eritum ostendit diuitias magis eligi sole re quam pudicitiam. **N**ec **J**eronimus. **E**cce nec hodie pudicitia nec honestas morum mouent ad nuptias. sed tamen diuitie et libido. **E**t ideo nec pseruat amicicia. nec puenit proles apta. **U**nde **C**hrisostomus super **M**atth. omel. i. **S**alomon genuit boos de **R**aab. **Q**ui inquit secundum imperium dei accepit vxorem et a deo pmissam in frute generat filios etiam in seipsis virtutes habentes. **B**oos enim interpretatur robur. **Q**ui autem accipit vxores ex pmissione dyaboli in infirmitate generant filios nec valentes nec fortes nisi in malo et ad penam sue irregularitatis non ad gaudium et consolationem. **E**t infra **B**oos genuit **O**beth qui interpretatur subditus. **P**uic autem qui diuitias eligunt et non mores. pulchritudinem et non fidem. et quod in meretricibus solet queri hoc in coniugibus operant. propterea non generant filios subditos vel sibi vel deo. sed stumaces contra se et contra deum. **N**ec ille. **H**uius exemplum habet expressse **T**hobie. vi. **S**ara filia **R**aguel septem viris tradita fuerat quos singulos prima nocte demon quidam nomine **A**lmodeus suffocauit. virgine manente intacta. **E**t cum **R**aphabel suggereret minori **T**hobie ut eam duceret. et quod sibi debebat vxorem **T**imentis ei dixit. **A**udi me et ostendam tibi quibus preualere potest demonium. **Q**ui sunt namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini vacent sicut equus et mulus. in quibus non est intellectus. habet super eos preteritum demonum.

Dominica prima post octa. epi.

Tu autē cū acceperis eā ingressus cubicu-
lū. p. tres dies orines esto ab ea. nihil aliud
nisi ofonibus vacabis. **Trā** facta autē ter-
tia nocte accipies virginē cūz timore dei.
z magis filioz amore q̄ libidinis eam du-
ces. z habebis in vxore. vt in semie abrae
benedictionē in filijs consequaris. Refert
methodius martyr i libello suo. z **Robe-**
rus Dolgor sup libz **Sap. ca. z. c. iij.** q̄
vt colligitur ex historia **Gen. vi.** Cū cepis-
sent homines multiplicari in terra et filios
perceassent Anno. cc. a creatione mundi vi-
dentes filij dei. i. filij scilicet filias cham. q̄ es-
sent valde pulchre. acceperūt sibi vxores.
Et q̄ tñ eas diligebant q̄ abutebant mu-
tuo vxoribz fratru suozum. ideo dñs visa
eorū malicia induxit diluuius. Ideo vxor
volenti nubere est eligenda discrete. exem-
plo abrae. q̄ adiurauit elieser seruū suuz q̄
nō acciperet vxorem filio suo ysaac de silia
b^o chanaan **Gen. xxiiij.** Sic iacob sibi etiā
mature puidit de vxoribus seruies p illis
xiiij. annis **Gen. xxx.** Non sicut nostri qui
ad vnā z primā visionē femine in corca vel
ad vnā colloquutionē blandam cum ea. sta-
tim desponsant ei dādestine. **Qd** apud ca-
tholicos debz esse vituperabile. cū z apud
paganos illicitū reputaret. **Mā** p̄out recit-
tar **Ambro.** de quadā virgine q̄ cū optare
tur a viro q̄dam rñdit. **Variū** nō est eli-
gere meū sed parentū. **Secū** vxor ē regen-
da māsuere. nō cū tyrānide. nō cū austeri-
tate vel rigore. verbis nō verberibz. amo-
re nō timore. dulcedine non amaritudine.
Colof. iij. Viri diligite vxores vras. z no-
lite amare esse ad illas. **Un** vt dicit **Robe-**
rus Dolgor sup libz **Sap. ca. iij.** **Muli-**
er ideo formata est. nō de capite. nō de pe-
de. s. z d̄ costa. in signū q̄ nec debet esse dñā
nec ancilla. sed socia viro suo. **Sicut** no-
tat eē mgr̄ sniariū. ij. dis. xvij. z tale regimē
cum cōcordia est. **Tria** enī sunt in q̄b^o spi-
ritus scūs dicit sibi bñplacitū esse **Eccī.**
xxx. In tribz bñplacitū est spiritui meo. q̄
sunt pbata coram deo z homibz. cōcordia
fratru. amor pzorimoz. z vir z mulier be-
ne sibi psentientes. **Terno** vxor est corrigē-
da secrete nō cū cōfusione vel verecundia
publice vel p̄tempribiliter arguēda. **And**
Barro dicit. **L**ōngis vicij aut tollendū
aut ferendū. **Qui** tollit vicij cōmodiozem
cōiugem efficit. q̄ fert. seipm efficit meliozē

Et idō merito fuit arguēda seuera austeri-
tas triū viroz. **De** quibz narrat **Galerius**
libro. vi. ca. iij. **Quoz** p̄m^o vocabat **Sul-**
picus gaus. **Hic** publice vxorem repudi-
auit. q̄ in publicū prodierat discoopto ca-
pite. **Secū** dicebat **Sempronianus** so-
phus q̄ similiter vxorē repudiavit. q̄ au-
sa ē ludo se spectare marito ignozāte. **Ter-**
tius dicebat **Perellus.** hic vxores p̄co q̄
vinū biberat fuste percussit. **Uno** quoq̄ eri-
stimante optime illā violatē sobrietatis pe-
nas exoluisse. **Unde** q̄cumq̄ femina vini
vsū imoderate appetit virtutibz ianuam
claudit z vicij aperit. **Hec** **Galeri^o.** Non
sic fecit **Job** q̄ vxorē licet pessimāz argue-
bat sed secrete et modeste. **Quasi** inqt vna
de stultis mulieribz locuta es. **Job. ij.** **Nō**
dixit. stulta es. sed q̄si stulta. vel quasi vna
de stultis. **Vbi** sunt nostri q̄ eas mere-
trices vocant. nec noie p̄prio appellant. **Nō**
sic fecit helcanavir ille bon^o. pater **Samu-**
elis p̄phete. q̄ vxorem suā annā corrigens
ait. **Anna** cur fles. quare nō comedis. **q̄ob-**
rem affligitur cor tuū. **Nostri** autē dicunt.
Comede meretrix pessima. **Nō** gratis nō
comedis. forte cogitas de alio. **Quarto** vx-
or est diligenda cōplete. **Mā** cōpletionēz
caritatis z amicitie q̄ esse debet inter virū
z vxorem ap̄lus mēsurat tripliciter. **Pri-**
mo modo p̄ dilectionē dei ad ecclesiā. q̄ fu-
it maxima. **Alio** modo p̄ dilectionē viri ad
corpus p̄riū. **Tertio** modo p̄ dilectionēz
viri ad seipm. **Pro** p̄mo dicit ad **Ephe. v.**
Vir diligite vxores vras. sicut xps dile-
xit ecclesiā. z tradidit semetipm p̄ ea. **Pro**
secū dicit q̄ viri debent diligere vxores si-
cut corpus p̄riū. **Pro** tertio dicit q̄ debēt
diligere eas sicut seipos. **Hec** merito bo-
ne vxores sunt ita diligende. **Sunt** enim
bone vxores grate in cōuiuendo. in cōdo-
lendo z in cōmoriendo. **Unde** narrat **Va-**
lerius de regina vxore metridatis lib. iij.
ca. v. **Quintanus** amauit virum q̄ tonsis
capillis habituq̄ virili assumpto. equis et
armis se assuefecit vt virum fugientē. per
terras extraneas sequerēt. **Rare** hoc faci-
unt vel nulle nostris temporibz. q̄ mox fu-
giente marito alteri adherent. **Narrat** eri-
am quomō romanus graccus cum duos
apprehendisset serpentes. masculū et femi-
nam. certificatus fuit p̄ aruspices q̄ dimis-
so masculino. vxor sua moreretur celeriter.

dimissa femina ipse moreret. Ille statim femina mitti iussit. sustinuitque in conspectu suo seipsum interitum serpentis occidi. Ecce amor viri ad uxorem. quod potius elegit mori quam uxorem permitteret. Secundo sunt uxores grate et pie in consolendo. Narrat Valerius ibidem. Quasi lacedemonii a spartanis essent capti. et ad decollandum in carcere fuerant. coniuges eorum velut allocutur viros suos spirituos intraverunt carcerem. impetrato a custodibus aditu. commutataque veste per simulationem doloris velatis capitibus eos abire passae sunt et salutem restituerunt. Sed heu nostri temporis femine non solum non zelant pro salute viro. sed etiam quedam mortis venena aut interitum per alios promittunt. Tertio sunt gratie in communiendo. Narrat Hieronymus contra Iovinianum libro primo. quod in diebus omnibus pene barbari uxores plurimas habent. Apud indos lex est ut uxor carissima cum marito defuncto cremetur. hec igitur contendunt inter se amorem. et ambitio summa certantium est ad testimonium castitatis. Ita quod victricem in habitu ornatumque pristino iuxta corpus defuncti accubat. amplexas illud et osculans. et suppositos ignes pudicie laude preternens. Ecce quod gratia mutui amoris apud paganos inter coniuges indicia. Nos igitur tanquam christiani promissa studeamus suare quantum coniugium nostrum possit nobis esse non culpa ad damnationem sed meritum ad salutem eternam. Ad quam nos deus qui regnat per infinita secula producere dignetur. Amen.

De eadem diebus. III. Sermo. XXI.

Omnis homo pro bono bonum vinum ponit. et cum inebriatus fuerint dat quod deterius est. Iohannes in epistola. Sicut dicit magnus sidus ecclesie sic beatus Augustinus in libro de libero arbitrio. et in libro de sermone domini. Virtutes quibus recte vivitur magna bona sunt. Species autem quorumlibet corporum sine quibus recte vivitur potest minima bona sunt. Potentie vero anime sine quibus recte vivitur non potest media bona sunt. Hec ille. Ante Augustinus distigue re in rebus humanis triplicem differentiam esse. scilicet quod quedam sunt bona summa. quedam infima. quedam media. Qui concordat thema nostrum quod recommendans prudentiam humanam. dicit quoddam vinum bonum primo apponi. quoddam vero postea apponi. quod deterius est. non tamen simpliciter malum. quod est consequenti immu-

it quoddam vinum esse infimum. et sic malum de se. Secundum habet in sermone primis tangunt tria. Primo gratie diuine tanquam boni vini electio. cum dicitur. Omnis homo primum vinum bonum ponit. Secundo malicie et culpe diabolice recitatio tanquam vini pessimi. et hoc per comparationem ad bonum. quod vbi quibus fuerit vinum oppositum ru. ibi et reliquum. et opposita iuxta se posita magis elucescunt. Tertio crapule humane regulatio. cum dicitur. quod deterius est. Primum vinum est laudabile. secundum vinum imperabile. tertium tolerabile. Primum omnino purum. secundum omnino feculentum. tertium indifferens. Primum ponit spiritus. secundum diabolus. tertium caro et mundus.

Dixi primo quod in sermone primo tangit gratie diuine tanquam boni vini electio. cum dicitur. Omnis homo primum bonum vinum ponit. Iste homo potest dici spiritus. De quo dicitur in pluribus locis. Homo quidam fecit cenam magnam. Lucam. Si autem fecit cenam aut prandium necessario posuit in ea vinum. Hoc est autem verisimile quod tantus homo regius posuerit vinum malum sed magnificentia regia dignum. ut dicitur Helter j. Vinum quoque magnificentia regia dignum apponebat. Unde deus pariter ex quo facit hodie ipse gratie nuptias filio suo. ut dicitur Matthei. fert vinum electum pro honore suo. Ponit autem spiritus triplex bonum vinum. scilicet concupiscentie. deuotionis et fructuositas. De quo patet in psalms. Porasti nos vino concupiscentie. Istud vinum homini auertentem a peccato est amarum. quod tunc sentit amaritudinem et dolorem. ac si vinum recens et forte biberet. De hoc vino dicit saluator Lucam. Nemo mittit vinum nouum in vases veteres. Et verum est quia gratia concupiscentie non infunditur cordi habenti vetustatem peccati. sed ambulati in nouitate vite. Propter quod clamat Apollonius. Renouamini spiritu mentis vestre Ephefensium. Ac si diceret. Vinum nouum gratie diuine potest esse. ideo preparate noua vasa. i. preparate corda vestra domino. Hoc vinum facit tres effectus. Primo prouocat peccatorum confessionem. Sicut enim in ebrioso nullum manet secretum. sicut in compuncto corde et habente istam gratiam. Proverbia. Nullum secretum manet vbi regnat ebrietas. Qui enim hoc vino inebriatur fuerit quicquid habet in corde reuelat. et quicquid diu latuit patefacit. Et sicut vinum nouum lagenas rumpit. sic gra-

Dominica prima post octa. epi.

nia compunctōis cor aperit Job. xxxij. En-
vener meus quasi mustū absq̄ spiraculo
qđ lagenas rumpit. D qđ pauci bibunt de
isto vino qđ male cōfiterē z peccata abscon-
dunt. Scđo istud vinū inducit ad suūp̄
humilitatē z contemptū. Treno. iij. Ine-
briaberis atq; nudaberis. Inebriaberis
sc̄z vino cōpunctōis. et tūc quasi nudatur
homo qñ sibiūp̄ vilesat. z coram alijs de-
spicit semetip̄m. Sicut maria magdalena
qđ fm Grego. qz semetip̄m grauit̄ erube-
scebat intus. nihil estimabat qđ erubescer-
et foris. Ideo dicit. **Hiere. xxxij.** Facit sum
sicut vir ebrius. z qđ hō madidus a vino.
D qđ optimū vinū humilitas sui. Tertio
istud vinū prestat securitatē z audaciaz. sic
vinū materiale. Facit ei audacē cōtra de-
mones. ij. **Esdre. iij.** Omne mentis vertit i
securitatē. Bonā securitatē habent peni-
tentes hñtes p̄missione regni celestis. Ju-
sta illud **Math. iij.** Penitentia agite. appro-
pinq̄bit vobis regnū celoz. Scđm vinuz
qđ ponit xps est vinū deuotiōis. Et istud
vinū facit tres effectus. Primo facit timi-
dos audaces ad om̄ia faciēda sustinēda.
Roma. viij. Quis nos separabit a caritate
xpi. Bene potauerat iste in tertio celo. ido
fuit sic audax qđ nec gladiū nec ignē nec qđ
qđ durū timuit. Sic z petrus qđ prius fuit
timidus negando xpm. postea fuit audax
p̄fitendo qñ dixit. Magis oportet obedi-
re deo qđ homibz **Actu. v.** De h̄ vino letifi-
catur tristis vt sit iocūdius. Istud parz de
ap̄tis. qđ cū multo madere putabant. vt di-
citur **Actu. j.** ibant gaudētes a cōcilio qñ
digni habiti sunt p̄ noie iesu p̄tumeliā pa-
ri. **Actu. v.** Ps. Vinū letificat cor hoīs. D
si nos biberem? istud vinū saltē semel vel
vnā guttam qđ libet̄er sufferrem? tribulati-
ones. Sicut paul? qđ bñ potauerat de ip̄o.
de seip̄o dicit. Libenter gl̄abor in infirmi-
tate meis. ij. **Cor. xij.** Sed heu pauci bi-
bimus. ideo nihil patimur. Tertio de isto
vino dicit paup. Sicut enī ebri? vino ma-
teriali om̄ia se credit possidere. cū nihil ha-
beat. Sic deuotus qđsq; hñs gratiā. om̄ia
videt̄ habere. Iuxta illud. Nihil habētes
z om̄ia possidētes. Et quō nō oia habet qđ
deum habet **Sap. vij.** Venerūt mihi oia
bona pariter cū illa. Tertū vinū qđ ponit
xps omibz beatis. est vinū eterne felicitatis
z fructiōis beate. De qđ dicit beati bodie

xpo. Seruasti vinū bonū vsq; adhuc. De
hoc etiā dicit xps **Math. xxvi.** Bibā illud
nouū vobiscū in regno pris mei. Optimū
vinū. Primū ei est bonū. scđm meli? terti-
um vero h̄ optimū. qz purissimū **Isa. lxx.**
Faciet dñs cōmūiū vindemie defecate. i.
sine fece tristitie. eo qđ ibi absterget de? om-
nē lacrimā ab ocul? scđoz **Apoca. xxi.** Opti-
mū vinū. p̄ter tres effectus. Primo qz fa-
ciet obliuisci om̄m dolor. sicut vinū materi-
ale facit obliuisci plagaz. **Prover. xxxij.** Bi-
bant z obliuiscant egestatis sue. z doloris
nō recordent̄ amplius. Scđo qz inducet
copiā z habundantiā sc̄re leticie i aia. **Ps.**
Inebriabunt ab ybertate domus tue. Et
certe magna habūdantia vbi om̄e qđ vo-
lent sancti erit. z quod nolēt nō erit. Ter-
tius effect? qz gratis dabit vnicuiq; **Isa.**
Venite z bibite absq; vlla cōmutatiōe vi-
num z lac. i. humanitatē tanq; lac. z diuini-
tatē tanq; vinū. z sic erit liberale vinuz. Et
sic p̄t̄ de p̄mo vino qđ est bonū z delecta-
bile fm tres gradus.

Dixi secūdo qđ in v̄bis p̄mis-
sis describit̄ ma-
licie z culpe diabolice tanq; vini mali z pes-
simi reiectio. qđ est vinū vitupabile. Istud
vinū p̄inat diabolus. Primo p̄ culpaz in-
p̄sentis. scđo in futuro p̄ penā hic dat p̄gu-
stare. sed in futuro p̄fecte porabit peccato-
res. Dat autē multiplex vinum fm multi-
plicem culpā. Primo vinū imoderate cu-
piditatis. **Jobel. j.** Expergiscimini ebrii z
stere z vlulate om̄es qui bibitis vinum in
dulcedine. Hoc vinuz bibebant filij Job
cū sorozibz suis in cōmūio **Job. j.** Qui po-
stea interempti sunt. Dat scđo vinū carna-
lis voluptatis **Prover. xx.** Luriosa res
vinū. et tumultuosa ebrietas. Quicūq; hñs
delectatur. nō erit sapiēs. Sic bibit loth
Gen. xij. Qui inebriatus cōmisit incestuz
cum filiabz. Tertio dat vinum supbie. De
quo **Prover. iij.** Comedunt panem im-
pictatis. z vinum iniquitatis bibunt. Forā-
ter dicitur vinū iniquitatis in superb. i. in-
equalitatis. Et que maior inegalitas qđ
non subesse superiori. non cōformari equa-
li. z contemnere inferiorē. D qđ plures ex-
terminauit vinum istud vt dicit **Ecc. xxxij.**
Certe multos. quia diabolus de celo. ho-
minem de paradiso. reges de solio vt Na-
buchodonosor. Antiochum z Saul. De

quibus longus esset hic tractare. Post istud vinum culpe ministrabit diabolus vinum pene eterne. De quo in Ps. Veruntamen fex eius non est exinanita. bibent omnes peccatores terre. Vinum pessimum penetras ad interiora cordis. De quo dicitur **Isaie xxxij.** Inebriabimini et non a vino. quasi diceret. imo a pena. Istud vinum habebit tres effectus maledictos scilicet amaritudinem. quia erit amarissimum. Secundo quia erit turbulens. Tercio quia erit mortiferum. De primo dicitur **Deute. xxxij.** Uua eorum uua fellis et botrus amarissimus. **Isaie. xxxij.** Ecce ego cibabo eos absinthio. et potabo eos felle. Habebunt enim damnari cibum et potum. quia patient in corpore et anima. Tercio erit turbulens. quia turbabit damnatorum conscientias. Unde in Ps. Turbati sunt et mori sunt sicut ebrius. **Isaie. xxxij.** Clamor erit in plateis super vino. In plateis enim inferni vinum datus litigabit contra alium. quia ibi filius maledicet patri. et filia matri. dicens illud. Veni mihi mater mea. quia me genuisti virum dolozis. **Isaie. lxxv.** Tumultuabis puer contra senem. Nec solum se invicem litigabunt. Verum etiam pro deum. quem blasphemabunt. ut dicit **Apo. xvi.** Tercio erit mortiferum siue toxicatum. sicut illud **Deute. xxxij.** Fel draconum vinum eorum. et venenum aspidum insanabile. Et propter hoc dicit **Isaie. lxxv.** In calore eorum potus eorum. et inclinabo eos ut sopiant et dormiant somnum sempiternum. Malus somnus perpetue mortis. Ecce vinum amarum turbulens et mortiferum. et quibus pater quasi sit pessimum et prosequens fugiendum.

Dixit tertio quia in verbis premis tangit intemperantiam huiusmodi vini deterioris descriptio. cum dicitur. Quod deterius est. Istud vinum est carnis et mundi. De quo dicitur **Proverb. xx.** Luxuriosa res est vinum. Et apud **Apoc. y.** Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Isti vino continue potantur mundani et carnales qui nihil aliud quam desideria carnis perficientes. dicitur illud pessimum verbum **Sap. ii.** Vino precioso et vnguento impleamus nos. et non pretereas nos flos teporis. Quod quia puer sus ordo rationis in talibus. in eo quod dicunt impleamur. Non sufficit eis bibere ad necessitatem. sed addunt ad superfluitatem impleamus. cum tamen vinum in io

cunditate et moderatione sit creatum ab initio. ut dicit **Eccl. xxxi.** Unde ibidem. Exultatio anime vinum cum temperantia. Ecce quod non culpatur vinum in se. nisi immoderate sumptum. Ideo dixi notanter quod vinum istud est deterius. non tamen simpliciter malum. sed quasi indifferens. quia sobrie potatum confert salutem. sed superflue sumptum nocet anime et corpori. Quomodo autem nocet breviter audiamus. Unde sciendum quod usus vini immoderatus nocet homini quadrupliciter. Primo quia est detrimentum libertatis. Secundo quia inducit confusionem bonestatis. Tercio quia est coplementum voluptatis. Quarto quia est experimentum seu signum fatuitatis. De primo patet. nam prima radix servitutis et ignobilitatis huiusmodi vini. ut dicitur **Genes. ix.** Ubi noe cum pluvias vineam et fructum collegisset expressit succo bibit. et inebriatus est. dormiens in tabernaculo nudavit femora. Ad quem accedens filius suus cham. et videns nuditatem eius patrem derisit. Quod pater resens. ipsum cum filiis suis in sempiternum perpetua servitute damnavit. Et hec sunt origo servitutis. Sicut dicit **Aug. xii.** de civitate dei ca. xv. Ecce plura mala. Primo privatio usus rationis et sensus. ut se non sentiat ut bestia. et sit quasi dormiens. Hoc notatur in eo quia dormit. Secundo ex polatio virtutum imo etiam divitiarum. quia communiter magni potatores fiunt pauperes. Iuxta illud. Qui amat vinum et pingua non dicabitur. Istud patet ad oculum in nostris artificibus qui continue capiunt pecuniam ex artificio. et tamen non dicantur non ex alio nisi quia amant haustum bonum et bonum gustum. Ubi enim magnus dominus non daret vinum grossum. ipsi dant dominos pro recenti pisce vel carne. Sed quid contingit eis in senium. certe egestas maxima. quia tales ut communiter in mendicitate moriuntur. Tercio facit derisibilem. non solum inimicis sed etiam amicis. quia filijs. Quarto inducit servitutes in successibus. Nam filij potatorum communiter subiunguntur servituti aliorum. Sicut hoc fecit filio. propter quod sicut dicit **Aug. ii.** lib. o. ad sacras virgines. Multi propter vinum amissis honoribus ignobiles remanserunt. et laribus paternis profugit. vix tam non ubi sumperunt finierunt. Secundo

Dominica prima post octa. epi.

vinum immoderate sumptus est confusio honestatis. Confundit enim et deturpat hominis honestatem. Unde Innocentius in de vititate humane conditionis. Quid turpe ebrioso. cui fetor in ore. tremor in corpore. promittit stulta. pandit occulta. Cui mens alienatur. facies transformat. nullum erit secretum ubi regnat ebrietas. Et Seneca epistola. cxx. Non est animus in sua potestate ebrietate deiectus. quem admodum multo dolia ipsa rumpunt. Et quod in limo iacet. in summam partem vis caloris eructat. Istud videre est ad sensum. Nam multa ebrietas faciunt contra honestatem quam sobrietas erubescunt. Ideo Seneca dicit. Ebrietatem nihil esse nisi voluntariam insaniam. Refert Seneca ubi supra epistola. lxxviii. de Alexandro macedone. Quod inebriatus totum sibi carissimum ac fidelissimum inter epulas transfudit et intellecto facinore cum esset sobrius mori voluit. Fingitur a quibusdam. putrefert Dolgor super librum Sapientie. ca. ij. Quod imago ebrietatis sic pingebatur a romanis. Primo imago puerilis. cornu habens in manu. et in capite coronam de vitro. Puerilis pingebatur in signum quod facit hominem puerum elinguem et insensatum more pueri. Cornu habebat in manu in signum quod spiritus tubat et prodit secreta et clamando revelat. Corom habebat vitream. quia reputat se gloriosum et divitem. cum nihil habeat. Et hec est una causa. quare regibus et principibus prohibetur vinum. Noli inquit sancta mulier mater salomonis o lamuel vinum dare regibus. ne obliuiscatur iustorum iudiciorum. Unde Robertus Dolgor infert super librum Sapientie. ca. ij. Quod nihil ita periculosum est reipublice sicut ebrietas in rege vel principe. Unde dicitur Sapientie. De terre cuius rex puer est. et cuius principes mane comedunt. Et certe quia ut dicit Dolgor a tali principe vltimos debent aut indefinite et precipites interrogantur. consultationes accepte in iniuria aliorum incaute revelantur. ordinationes reipublice concessae et vitales retractantur. Narrat Valerius libro. vij. ca. ij. Quod mulier quaedam innocens damnata fuit a philippo regem emulento et ebrioso. que propter innocentiam conscia clamavit. Appello inquit a philippo ebrioso ad sobrium. Quod verbo regi ebrietatem excussit. qui causam diligenter inspectit. et mulierem liberam a pena dimisit.

Terzio vinum est complementum voluptatis. Verecundia namque bona multos cohibet a peccatis. et ubi illa per vinum aufertur. voluptas que latuit in corde sine pudore se deregat. Unde Seneca epistola. cxx. dicit plures pudore peccandi quam bona voluntate prohiberi sunt a scelere. At ubi possedit animum nimia vis vini. quicquid mali latebat emergit. Hec Seneca. Quarto vinum est experimentum fatuitatis. quia si homo sit dispositus ad quodcumque malum. in ebrietate potest de eo capi experimentum. Ecce. xxxij. Vinum corda superbiorum arguit. id est. ostendit et proponit. Et premittis ihero quod ebrietas et omnis potus inordinate et in temperate sumptus nocet cuilibet statui. Patet ab inferiori ad superius cum confusione arguendo. Nam si pauper est non ditabitur. sicut supra patuit. Si dives est de pauperabit et substantia nudabitur. Si inuenis est non docebitur. Quia secundum Boetium. Vinum immoderate sumptum turbat acumen ingenii. Si est senex et doctus infatuabitur. quia vinum et mulieres apostatate faciunt sapientes. Ecce. xij. et. xxxij. Istud patuit in salomone. qui licet sapientissimus. tamen infatuatus est ebrietate et voluptate. iij. Regum. ij. Denique si castus est. ipse polluetur. Patet de Loth qui ebrius incestum commisit cum duabus filiabus. et que Sodoma non viciat vna vicerunt. Genes. xij. Et quo ad hoc dicitur Dige. super Benes. Omelia. v. Quod licet Loth excusari posset quod propositum et voluntatem peccandi non habuit. inculpandus tamen est. quia vino nimis indulxit. Et ideo dicit. Quod ebrietas peior fuit quam Sodoma. quia ebrietas decepit. quem Sodoma non decepit. Uritur ille flammis mulierum quem fulfurea flamma non vicit. Preterea si quis honestus est ebrietate confundetur. Quia ut dicit Hieronymus ad oceanum in epistola. Hoc ad vnius ebrietatis horam nudavit femora que per sexcentos annos sobrietate contereat. Sed et si quis fortis est vincetur. Patet de holoserne. quem nimia ebrietate sopitum Judith vidua occidit. Judith. xij. Et de Alexandro de quo refert Seneca epistola. lxxviii. Quod licet eum totus mundus superare non potuit. tamen sola intemperantia viciat. quia in ebrietate letale poculum hausit. a quo et obiit. Postremo

si quis sanctus est ipse contaminabit ebrietate. Unde sacerdotibus qui sancti erant prohibebatur vinum quando tabernaculum ingrediebatur. Sicut patet **Leuitica. x.** ne in sanctitate contaminarent. Et permixtis patet Quia licet omnibus sit vinum nocuum, tamen precipue regibus et principibus, sacerdotibus et sapientibus, continentibus et virginibus. Et est ratio, quia isti tenent magis esse sobrii et ratione vigere. **Ubi Hieronymus** vocat vinum venenum. **Epistola lxx.** dicens. Sponsa christi vinum fugiat ut venenum. Refert **Papias** Quia vinum prius vocabatur venenum, sed postquam toxicum inuentum est, tunc illud vocatur vinum, istud venenum. **Circa** permixta occurrit dubium satis pulchrum. **Utrum** usus vini sit homini licitus, et idem de quolibet potu inebriante. Et videtur quod non, quia dicit **Ecclesiastes. ii. ca.** Cogitavi a vino abstrahere carnem meam ut animam meam ad sapientiam transferrem. Sed sine sapientia homo non potest saluari, ergo etc. quia **Sapientia. vii.** dicitur. Meminem deus diligit nisi qui cum sapientia habitat. Igitur necesse est homini abstrahi a vino. **Secundo** quod **Roma. xiiij.** dicitur. Bonum est non manducare carnem nec bibere vinum, sed cessare a bono virtutis est viciosum et illicitum. **Tertio** quia **Hieronymus** dicit, vinum cum carnibus post diluuium est dedicatum. **Christus** autem venit in fine seculorum. Ideo extremitatem traxit ad principium, ergo tempore legis christi est illicitus vini usus. **Ad oppositum** est **Apostolus. i. ad Thimo. v.** dicens. Noli adhuc aquam bibere, sed modo dico vino utere. **Ad questionem** respondet **Holgor** super librum **Sapientie. ca. ij.** dicens. **Quod** se loquendo usus vini homini est valde licitus, potest tamen contingere quod alicui homini sit illicitus, vel ex conditione bibentis vel aliorum qui de suo facto forte scandalizarentur. **Ex** conditione bibentis, quia forte ex tali potatione perdit caput linguam et pedes de facili. **Vel** quia ex voto ad abstinenciam se astringit. **Ad primum** ergo dico quod licet hoc sit perfectionis et consilii, non tamen usus vini, ideo est illicitus. **Aliiter** dupliciter quod sapientia est duplex. Una que a deo infunditur. **Alia** per studium et doctrinam acquiritur. **Et** certe respectu prime disponit abstinencia a vino, respectu secunde

de non. **Ad secundum** dico quod **Apostolus** prohibet solum romanis conuersis ad fidem quod nec carnibus nec vino utantur in scandalum christianorum de nouo conuersorum. **Ad tertium** dico quod **Hieronymus** vult dicere quod christus a vino retrahit tanquam ab impedimento perfectionis si excessiue sumat. **Hos** igitur fratres potius de illo vino potius se gratie christi copunctionis et deuotionis sumamus, et vinum diaboli simpliciter malum abijciamus. **Quatinus** vino materiali temperate videntes ad vinum sempiternae fructuosis perveniamus. **Ad quod** nos perducit iesus christus.

Dominica secunda post octavas Epiphanie. I. Sermo XXII.

Quoniam descendisset iesus de monte. **Matth. viij.** et **Marci. i.** **Luca. vi. cap. i.** In hac dominica recolit mater sancta ecclesia duo magna beneficia humano generi per christum impensa, scilicet beneficium curationis lepre et paralitici. **Quas** duas passionis et infirmitates christus miraculose in duobus hominibus perfecte subito in uno verbo curavit, significans per hoc quod si nos devote ad ipsum clamaverimus, exemplo istorum ab omnibus infirmitatibus mentis nostre curari merebimur. **In** figura beate marie sororis moysi que propter murmur a domino percussa fuit lepra, clamans ad dominum sanata est. **Nume. xij.** **Sic** debet facere anima lepra peccati infecta, dicens cum **Psalmo.** Ad dominum cum tribularetur dauid. **In** figura huius etiam **Naaman** syrus curatus est a lepra per lotionem in aqua iordanis, ad significandum quod nos curari videntes a lepra peccati, debemus lauari in aquis lacrimarum, et hoc septies, id est, omni tempore vite nostre. **Bagna** ergo confidentia datur hodie peccatoribus quos deus paratus est ab omni infirmitate mentis curare, si et dum ad eum devota humilitate recurrant, exemplo istius leprosi de quo ita dicit evangelium. **Ad** descendisset iesus de monte. **Dic** tertium hic. **Super** quo vestre caritati aliquid dicere expediret. **Quorum** quia omnes fere infecti sumus lepra peccati, ita quod si dixerimus quod peccati non habemus, nosmetipsos seducimus, et verum